

SVENSKT NÄRINGSLIV

Kulturdepartementet
Helena Swenzén
103 33 Stockholm

Vår referens/dnr:
2022-163

Er referens/dnr:
Ku2022/01357

2022-12-15

Remissyttrande över SOU 2022:44 Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher

1. Några inledande ord

Föreningen Svenskt Näringsliv har givits möjlighet att lämna synpunkter på utredningen SOU 2022:44 Kreativa Sverige och vill med anledning av detta lämna följande kommentarer.

Svenskt Näringsliv är en organisation som har 60 000 medlemsföretag från alla typer av branscher. Det gör att Svenskt Näringsliv inte företräder en enskild branschs syn på de aktuella frågorna utan har ett brett näringslivsperspektiv.

Många av Svenskt Näringslivs medlemmar räknas in i kulturella och kreativa branscher. Bland de som kanske inte räknas dit finns det också många företag som kan hänföras till användare av sådant som skapats i kulturella och kreativa branscher. Konsekvensen av detta är att det bland Svenskt Näringslivs medlemmar finns många företag från alla delar av värdekedjorna för kulturella och kreativa branscher.

Inledningsvis vill Svenskt Näringsliv framhålla att den konsekvensutredning som återfinns i utredningen är bristfällig. Det är svårt för en läsare att utvärdera de påståenden som görs. Ska förslagen tas vidare bör tydligare sådana utredningar göras.

Svenskt Näringsliv Confederation of Swedish Enterprise

Postadress/Address: SE-114 82 Stockholm Besök/Visitors: Storgatan 19 Telefon/Phone: +46 (0)8 553 430 00
svensknaringsliv.se Org. Nr: 802000-1858

2. Behovet av ett helhetsperspektiv

De kulturella och kreativa branscherna kan betraktas från många olika perspektiv. Beroende på vilket perspektiv som väljs kommer olika frågor att hamna i fokus. Det helhetsperspektiv som utredningen har valt är därför mycket välkommet. Det är bara genom ett sådant helhetsperspektiv som villkoren för de kulturella och kreativa näringarna kan förbättras. Deras villkor är viktiga för Sveriges fortsatta konkurrenskraft.

Svenskt Näringsliv delar den bild som utredningen framhåller kring den ökade betydelsen av de kunskapsbaserade tillgångarna. För alla typer av företag har immateriella rättigheter en allt större del av värdeskapandet (utredningen s. 160 f.). Det gör att hanteringen av dessa tillgångar är en förutsättning för livskraftiga företag, inom och utanför de kulturella och kreativa branscherna.

3. Behov av tvärpolitiskt ansvar

Det behov av ett tvärpolitiskt ansvar som lyfts fram i utredningen är viktigt. Precis som påpekas i utredningen är det många politikområden som behöver flätas samman i en nationell strategi. Svenskt Näringsliv delar uppfattningen om att det rör kulturpolitik, näringspolitik, regional utvecklingspolitik, landsbygdpolitik, arbetsmarknadspolitik, utbildningspolitik, utrikes- och handelspolitik och politiken för besöksnäring (s. 25).

Svenskt Näringsliv vill dock framhålla att även forsknings- och innovationspolitik är viktiga politikområden för de kulturella och kreativa näringarna. Det faktum att dessa politikområden inte lyfts fram är bekymmersamt. Sverige har på många sätt en bristande innovationspolitik, inte minst eftersom en sådan kräver precis det tvärpolitiska ansvar som denna utredning förespråkar för vissa delar av näringslivet.

Mycket av det som utredningen föreslår rör också konstruktionen av rättsliga regler och tillämpningen av olika rättsliga regler. Justitiedepartementet bör därmed också ha en naturlig roll i detta tvärpolitiska ansvar.

Ett område som utredningen lyfter fram är frågor (se till exempel s. 57). När det gäller offentlig upphandling är hanteringen av immaterialrättigheter en fråga som utredningen utelämnar. Svenskt Näringsliv vill särskilt understryka att frågor kring hantering av immaterialrättsliga frågor i samband med offentlig upphandling är avgörande. I en nyligen publicerad bok har en genomgång av 197 klausuler om immaterialrätt i upphandlingsdokument gått igenom.¹ I 93,9 % av de klausulerna krävde det offentliga förvärv av samtliga immaterialrättigheter. Detta är helt orimligt. För företag i de kulturella och kreativa branscherna kan detta få förödande konsekvenser.

¹ Hausel Heldahl och Wainikka, Immaterialrätt i offentlig upphandling. Norstedts juridik 2022.

3. Prioriteringar

Svenskt Näringsliv delar bilden som utredningen ger av följande prioriteringar.

- Upphovsrätt
- Innovation
- Kompetensförsörjning
- Kapitalförsörjning
- Export

Det finns dock anledning att göra några tydliggöranden. En sådan är att det är fler immaterialrättsliga ensamrätter som är viktiga för företag i de kulturella och kreativa branscherna. I den lista av målsättningar som görs i utredningen på det här området (s.62) saknas exempelvis hur varumärken kan användas.

En fråga som särskilt bör framhållas är också betydelsen av utbildningsinsatser. Svenskt Näringsliv har vid upprepade tillfällen gjort genomlysningar av i vilken utsträckning högre utbildning innehåller moment kring immaterialrätt. Tyvärr går det att på många lärosäten utbilda sig till yrken där immaterialrättigheter är centrala utan att få någon som helst utbildning kring dessa frågor. Särskilt viktigt är att kurser om immaterialrätt kompletteras med kunskap om immaterialrättsliga avtal. Hantering av rättigheter genom avtal är, precis som utredningen framhåller på flera ställen, ofta grunden för möjligheten att bedriva verksamhet inom de kulturella och kreativa näringarna. Detta behov av utbildning kring immaterialrättsliga avtal gäller brett över de kulturella och kreativa branscherna. Idag ser det väldigt olika ut på olika lärosäten, vilket gör att många studenter är väldigt dåligt rustade för sin kommande yrkesroll.

Svenskt Näringsliv tillstyrker förslaget att en immaterialrättslig (upphovsrättslig) strategi för Sverige tas fram. Svenskt Näringsliv menar dock att detta uppdrag inte bör ligga på PRV utan bör genomföras i form av en större utredning. Svenskt Näringsliv har i flera år lyft behovet av en svensk immaterialrättsstrategi.² Många av Sveriges konkurrentländer har utarbetat den typen av strategier, inte minst för att säkra ländernas konkurrenskraft i kunskapsekonomin.

När det gäller innovation vill Svenskt Näringsliv framhålla behovet av att använda en uppdaterad definition av innovation. Innovationsstödssystemen är idag alltför inriktade på innovation i form av nya tekniska lösningar. Det påverkar möjligheterna för kulturella och kreativa näringar att få stöd. Det påverkar också vilken kompetens som finns inom stödssystemen. I befintliga stödssystem saknas ofta kompetens kring inte minst upphovsrättsliga avtal. Som utgångspunkt föreslår Svenskt Näringsliv att utgå ifrån den så kallade Oslodefinitionen, som omfattar produkt-, process-, kommunikations- och organisationsinnovation.

Svenskt Näringsliv tillstyrker förslagen som lyfts i utredningen beträffande att höja kunskapsnivån hos statliga aktörer med främjandeuppdrag, aktörer inom det regionala exportfrämjandet och investerare om företagande och affärslogik hos de kreativa branscherna (s. 63-65).

² Se Svenskt Näringslivs immaterialrättsstrategi.

Ett sista påpekande är att de små företagens villkor är centrala för de kulturella och kreativa näringarna. Dessa företags villkor är centrala för hela samhällsekonomin. Vad som också behövs är tydliga insatser på exempelvis regelförbättringsområdet.

4. Det praktiska genomförandet

Mycket av det som föreslås i utredningen är mycket välkommet. Det finns dock några saker som bör påpekas när det gäller det praktiska genomförandet. Klart är att det finns en risk att utredningens förslag blir styrdokument som inte leder till konkreta förändringar. För detta behövs två saker.

Den strategi som utredningen föreslår behöver ha en tydligare vision och tydligare övergripande mål. Strategin bör också vara en tydlig del av den övergripande näringspolitiken. Det handlar om att stärka Sveriges konkurrenskraft. Det handlar också om att skapa förutsättningar för fler arbeten. Inte minst handlar det om att få fler företag, som kan vara livskraftiga och även växa.

Svenskt Näringsliv delar uppfattningen om frågorna behöver ett tvärpolitiskt perspektiv eftersom så många politikområden är relevanta. Det krävs dock att det finns tydliga ansvar så att inte olika aktörer bara pekar på varandra. Eftersom strategin har ett tydligt företags- och entreprenörsperspektiv föreslår Svenskt Näringsliv att näringsdepartementet får en central och samordnande roll. På myndighetssidan bör Tillväxtverket ha motsvarande roll.

Christina Wainikka
Policyexpert för immaterialrätt